

כי תשא, המדור - הגיגים, ד"ר חזות גבריאלי

תנאי ראות קשים

לבקשת משה הראני נא את־כַּבְדֶּךָ, משיב הקב"ה תשובה בעלת שני חלקים עיקריים. **חלק ראשון** - לא תוכל לראות את־פְּנֵי כִּי לֹא־יֵרָאֵנִי הָאָדָם וְחִי. **חלק שני** - הִנֵּה מְקוֹם אֲתִי וְנִצַּבְתָּ עַל־הַצּוּר, וְהָיָה בְּעֵבֶר כַּבְּדִי וְשִׁמְתִּיךָ בְּנִקְרַת הַצּוּר וְשִׁפְתֵי כַּפִּי עֲלֶיךָ עַד־עֲבָרִי, וְהִסְרְתִּי אֶת־כַּפִּי וְרָאִיתָ אֶת־אַחֲרֵי וּפְנֵי לֹא יֵרָאוּ.

משה רבנו לא קיבל את כל מבוקשו, אדם לא יוכל לראות את פני האל ולהיות בחיים. 'פנים' ו'אחורי' ניתנים כמובן לפרושים אליגוריים רבים. ברם, מדוע נראית את־אַחֲרֵי מלווה בתיאור כה מפורט ודקדקני של תנאי הראייה? נראה כי תנאים אלו הם **חלק מתשובת האל**. גם כדי להגיע לדרגה זו של השגת האל יש צורך בתנאים הכרחיים.

"הנה מקום איתי ונצבת על הצור"- הקב"ה קובע את מאפייני נקודת התצפית (מקום ולא זמן), את הפוזיציה (ונצבת) ואת המיקום המדויק (על הצור). מלכתחילה מחוייב משה גדול הנביאים לצמצם את ראייתו לימצאות' מוגבלת מראש על ידי האל. כל מה שיוכל לראות הוא רק מה שיצליח לפענח בראייתו ממקום מסוים בתוך נקרה ובמצב של נצבות. לא את כל צדדי ההנהגה של האל אלא אספקטים מסוימים בלבד המיוצגים על ידי ההגבלות הנ"ל.

"והיה בעבור כבדי ושמתידך..", משה אינו יכול להמתין כדי שהאל יעבור לפניו, מציאות כזו לא תיתכן. כאשר כבוד השם יעבר ותהיה המשמעות (שאותה איני מתיימר להבין) לכך אשר תהיה, הוא יונח (ושמתידך) על ידי האל בנקרת הצור. משה לפי הגבלה זו אינו יכול להיות מחוץ להוויה הכוללת כצופה המצוי במציאות א' וצופה במציאות ב'. משה נשלף מתוך ההוויה הכוללת כדי לקבל זווית ראייה מסוימת על אותה הוויה עצמה. הוא חווה את 'המערכת' מתוך המערכת, מזווית ראייה מסוימת, ולא כצופה מן הצד. משל הוא עצמו מהווה 'חלק' מאותה הוויה לה הוא מבקש הסבר.

"ושכתי כפי עליך עד עבריי", כפו של האל תסתיר כל מידע מ'זמן הווה' מפני משה. הוא יזכה לבחון את שולי ההיסטוריה בפרספקטיבה של 'זמן עברי' בלבד ומתוך כך להסיק את מסקנותיו. הוא יזכה רק ל'וראית את אחריי'! משה יכול 'לראות' במובן של להבין, רק אירועים שכבר התרחשו. מכאן שהאל בקש להגן על משה מצד אחד שהרי לא יראני האדם וחי, אך לאפשר לו הצצה מוגבלת מן הצד השני.

להערות: hazutg@gmail.com